

Barnehagen som maktutøver i et foreldreperspektiv

«Opplever foreldre at barnehagen har makt, og hvordan kan barnehagen som maktutøver ha en påvirkning på foreldre som samarbeidspartnere?»

Noen foreldre sine tanker ...

Andrea Utseth Garberg

Kandidatnummer: 29

Bacheloroppgave

Barndom helse, og livsmestring

BHBAC3980

Trondheim, april 2023

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Forord

Denne bacheloroppgaven er et symbol på endt utdanning. Jeg legger bak meg tre lærerike, krevende og morsomme år. I forbindelse med denne oppgaven vil jeg først og fremst utnevne en stor takk til mine informanter som velvillig stilte opp for å hjelpe meg, og til mine veiledere Linda og Sobh. Jeg vil takke familien, samboeren min og mine medstudenter for all støtte gjennom alle studieårene. I forbindelse med bacheloren vil jeg til slutt takke mine medstudenter Elisabeth og Jannita for god hjelp og støtte, både for faglig og emosjonell!

Jeg håper til slutt at denne oppgaven kan fatte interesse hos deg som leser den. Til barns beste!

Hjertelig takk

Andrea Utseth Garberg

Trondheim, 28.april 2023

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	4
1.1 <i>Bakgrunn for valg av tema og problemstilling</i>	4
2.0 Teorikapittel	4
2.1 <i>Samarbeid mellom barnehage og hjemmet</i>	5
2.1.1. Formelt samarbeid mellom barnehagen og hjemmet.....	5
2.1.2. Uformelt samarbeid mellom barnehagen og hjemmet.....	6
2.1.3. Foreldreposisjoner i barnehagen	7
2.2 <i>Barnehagen som maktutøver</i>	7
2.2.1. Institusjonell makt.....	8
2.2.2. Relasjonell makt.....	9
2.2.3. Maktbalanse i samarbeidet mellom barnehage og hjemmet	10
2.2.4 Motmakt og avmakt	11
3.0 Metode	12
3.1 <i>Valg av metode</i>	12
3.2 <i>Datainnsamling</i>	13
3.3 <i>Informantutvalg</i>	14
3.4 <i>Beskrivelse av gjennomføringen</i>	14
3.5 <i>Analysearbeid av datainnsamlingen</i>	16
3.6 <i>Kvalitetsvurdering</i>	17
3.7 <i>Etiske retningslinjer</i>	18
5.0 Presentasjon av funn og drøfting	19
5.1 <i>Barnehagen som maktutøver</i>	19
5.1.1 Institusjonell makt.....	19
5.1.2 Relasjonell makt.....	22
5.2 <i>Barnehagens som maktutøver sin påvirkning på foreldre som samarbeidspartnere</i>	24
5.2.1 Maktbalanse: et spørsmål om foreldres medvirkningsmuligheter i barnehagen	24
5.2.2 Foreldrene i dagens samfunn- kravstore?	26
5.2.3 Motmakt eller avmakt hos foreldrene i samarbeidet med barnehagen?	27
5.2.4 Foreldreposisjoner.....	29
6.0 Oppsummering	29
7.0 Litteraturliste	31
8.0 Vedlegg	34
Vedlegg 1: <i>Intervjuguide</i>	34
Vedlegg 2: <i>Informasjons- og samtykkeskjema</i>	36

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema og problemstilling

I løpet av tre år som barnehagelærerstudent har jeg utviklet min evne til å reflektere kritisk over egen rolle i samspill med barn, ansatte og foreldre. Gjennom teori og praksis har jeg på min side tilegnet meg kunnskaper, ferdigheter og kompetanser om foreldresamarbeid. Men i et samarbeid kreves det minst to parter, nemlig barnehagepersonalet og foreldrene (Thoresen, 2017, s.85).

I barnehagelovens formålsparagraf står det at barnehagen i samarbeid og forståelse med hjemmet skal ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling (Barnehageloven, 2005, §1). Ifølge Thoresen (2017, s. 85-86) ligger det største ansvaret hos barnehagen når det gjelder å legge til rette for et godt samarbeid, men det betyr ikke at foreldre kan trekke seg unna å tenke at de er mindre viktig. Glaser (2018, s. 52) skriver i sin bok om foreldresamarbeid at maktaspektet er sterkt framtrædende i relasjonen mellom foreldrene og barnehagen. Dette ble utgangspunktet for å velge makt i samarbeidet mellom barnehage og hjem som tema for studien. Jeg har ønsket å få mer innsikt i foreldrenes opplevelse av samarbeidet med barnehagen i et maktperspektiv, og undersøke hvordan makt kan ha påvirkning på samarbeidet. Siden studien bygger på foreldreperspektivet, har jeg bevisst valgt å bruke samarbeid mellom barnehage og hjem i stedet for foreldresamarbeid.

Problemstillingen min ble:

Opplever foreldre at barnehagen har makt, og hvordan kan barnehagen som maktutøver ha en påvirkning på foreldre som samarbeidspartnere?

Jeg vil presisere at denne studien ikke representerer foreldre som en gruppe, da oppgaven handler om noen utvalgte foreldres synspunkter og erfaringer.

2.0 Teorikapittel

I dette kapitlet skal jeg ta for meg teori som er relevant for problemstillingen min. Oppgavens teoretiske rammeverk er todelt. Første del består av teori som omhandler samarbeidet mellom barnehage og hjem, foreldremedvirkning og foreldreposisjoner. Den

andre delen består av teori om maktperspektiver som kan knyttes opp mot samarbeidet med foreldrene. Det teoretiske rammeverket i denne delen vil senere bli brukt til å drøfte de empiriske funnene i drøftingskapittelet.

Selv om jeg ikke nødvendigvis skiller mellom barnehagelæreren eller det øvrige personalet i studien min, gjør noen av forfatterne som jeg henviser til det. Derfor vil jeg variere mellom å vise til «barnehagelæreren» og barnehagepersonalet i oppgaven.

2.1 Samarbeid mellom barnehage og hjemmet

I barnehagelovens formålsparagraf står det at «Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling» (Barnehageloven, 2005, §1). For å få til et slikt samarbeid kreves det bidrag fra minst to parter, barnehagepersonalet og foreldrene. Ifølge Thoresen (2017, s. 85-86) ligger det største ansvaret hos barnehagen når det gjelder å legge til rette for et godt samarbeid, men det betyr ikke at foreldre kan trekke seg unna å tenke at de er mindre viktig. Et samarbeid krever engasjement, gjensidighet, respekt og tillit mellom partene. Selv om barnet er et felles engasjement og ansvar vil likevel er oppgavene til foreldrene og barnehagepersonalet være forskjellige (Thoresen, 2018, s. 86). Lovverket setter rammer for og tydeliggjør foreldrenes rettigheter og plikter, og hva som er barnehagens ansvar overfor barnet og foreldrene. Å konkretisere samarbeidets innhold mest mulig er viktig for at samarbeidet skal bli bra. Det innebærer at blant annet at foreldrene har kjennskap til rammeplanen, formålsparagrafen og barnehagens samfunnsmandat. Ikke minst er det viktig at foreldrene er kjent med egne rettigheter og muligheter i forhold til medvirkning (Glaser, 2018, s.78). Samarbeidet har en formell og en uformell karakter.

2.1.1. Formelt samarbeid mellom barnehagen og hjemmet

I teorien deles foreldresamarbeid ofte inn i formelt og uformelt samarbeid hvor det formelle samarbeidet omfatter alt av planlagt samarbeid, slik som foreldresamtaler, foreldremøter, dugnader og så videre (Glaser, 2018, s. 78).

Under det formelle samarbeidet finner vi kravene om at alle barnehagene skal ha et foreldreråd og et samarbeidsutvalg for å sikre foreldres medvirkning. Foreldrerådet består av foreldrene til alle barna, og skal fremme foreldrenes fellesinteresser og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen danner et godt barnehagemiljø (Barnehageloven, 2005, §4). Samarbeidsutvalget skal være et rådgivende, kontaktskapende og samordnende

organ. Samarbeidsutvalget består av like mange representanter av foreldre og ansatte i barnehagen (Barnehageloven, 2005, §4). Eksempelvis kan informasjon eller temaer som angår alle kan tas med til samarbeidsutvalget. Der gis foreldrene mulighet til å stille spørsmål, diskutere og avklare (Thoresen, 2017, s. 66). Samarbeidsutvalget skal blant annet fastsette barnehagens årsplan (Rammeplanen, 2017, s. 30). Gjennom å sikre at barnehagene har et foreldreråd og et samarbeidsutvalg gis foreldrene mulighet til å medvirke til innholdet i barnehagen, på et gruppenivå.

2.1.2. Uformelt samarbeid mellom barnehagen og hjemmet

Samarbeidet mellom barnehagen og hjemmet skal også skje på individnivå. Foreldrene jevnlig gis mulighet til å utveksle observasjoner og vurderinger knyttet til enkeltbarnets helse, trivsel, erfaringer, utvikling og læring (Rammeplanen, 2017, s.29). Det uformelle samarbeidet dreier seg om det som foregår i det daglige møtene mellom barnehage og foreldrene. Det omfatter det samarbeidet som ikke er formalisert eller planlagt slik som de daglige hente- og bringesituasjonene i barnehagen, ikke-planlagte telefonsamtaler, andre spontane sammenkomster og så videre (Glaser, 2018, s. 78). For mange foreldre er de de daglige møtene og dialogen med de ansatte som er det viktigste. Gjennom den daglige kontakten kan også terskelen for at foreldrene deler det de måtte ha på hjertet bli mindre (Glaser, 2018, s.79). Videre legger det daglige samarbeidet et viktig grunnlag for dialog dersom de skulle dukke opp situasjoner som er utfordrende, dette for begge partene (Johannesen & Mikkelsen, 2015, s. 64).

Glaser (2018, s.59) beskriver tillit som et bærende element i kommunikasjonen mellom barnehagen og hjemmet. Både barnehagen og foreldrene er avhengig av å skape tillit og trygghet til hverandre som grunnlag for å samarbeide til barnets beste. Nye foreldre trenger kunnskap om barnehagen og det som barnet skal bli en del av, og det er barnehagepersonalet som kjenner barnehagen best sitt ansvar å gi foreldrene informasjon om livet i barnehagen. Foreldrene på sin side kjenner barnet best, og barnehagen er avhengig av foreldrenes kunnskap om deres barn i sitt arbeid (Glaser, 2018, s. 58-59). Trygghet i kommunikasjonen handler om trygghet til at foreldrene og barnehagen er sammen om å ville barnets beste, hevder Glaser (2018, s.59).

2.1.3. Foreldreposisjoner i barnehagen

Problemstillingen min tilsier at jeg er ute etter å finne ut hvilken påvirkning barnehagen som maktutøver har for samarbeidet mellom barnehagen og hjemmet. Derfor har det Skoglund (2019, s. 190) sier om at foreldre ikke utgjør en ensartet gruppe relevans for denne oppgaven. Foreldre i barnehagen har ulike forventninger og forutsetninger som ligger til grunn for hvordan de opptrer i møte med barnehagen som institusjon, og dermed ovenfor barnehagens personale. Skoglund (2019, s.190) illustrerer fem ulike, men bevegelige posisjoner på en akse. Fra venstre: *foreldre som overlaterer, foreldre som brukere, foreldre som likeverdige dialogpartnere, foreldre som rådsøkere og foreldre som klienter*. Foreldrene som opplever en åpen, gjensidig og likeverdig dialog med barnehagen, vil befinne seg i den posisjonen som er i midten. Ifølge Skoglund (2019, s.192) er dette den ideelle foreldreposisjonen som både lovverk og rammeplan skisserer opp. Det er imidlertid ikke en posisjon alle foreldre opplever å ha til barnehagen (Skoglund, 2019, s.192).

2.2 Barnehagen som maktutøver

Nå har vi sett hvordan det formelle og uformelle samarbeidet mellom barnehage og hjem viser seg. Mens det formelle samarbeidet foregår på et overordnet og mindre personlig nivå, skjer det uformelle samarbeidet i det daglige og omhandler det enkelte barn og dets foreldre. Som vi senere skal se i empirien, gir flere av foreldrene uttrykk for holdninger til samarbeidet med barnehagen som kan være aktuelle å drøfte i et maktperspektiv. Som et eksempel kommer det fram at noen av informantene uttrykk som at «barnehagen vet best»

Makt kan være et vanskelig fenomen å forstå, og det kan defineres på ulike måter. Searl (1995) definerer makt (power) som en persons evne til å få andre til å gjøre noe eller til å hindre andre i å gjøre noe. Anvendt i forholdet mellom barnehagen og foreldrene kan dette være for eksempel ved å unnlate å gi informasjon, ikke åpne opp for kritiske betraktninger, eller gjøre det man vet kan fremme et godt samarbeid. Dette hvis de for eksempel er misfornøyde. Makt er en dimensjon som finnes i menneskelige relasjoner, men mennesket selv er ansvarlig for hvordan den brukes og oppleves. Nissen et al. (2015, s.111) hevder at makt er noe de fleste tenker er negativt og uønsket, men sett fra en annen side kan det også gi mulighet til å påvirke, handle eller forandre. Vi skal se noen ulike typer makt senere i teorikapitlet.

2.2.1. Institusjonell makt

Institusjoner er ikke bare bygninger med bestemte arbeidsfunksjoner. De omfatter også sosiale fenomener, og bestemte logikker og sammenhenger. De består av kulturer, strukturer og rutiner, og regelsystemer på ulike nivå og opprettholdes ved at vi handler som om institusjonene var reelle, logiske og nødvendige (Thoresen, 2019, s.30). Med barnehagens institusjonelle makt menes den makten som barnehagen forvalter, eller som er tillagt barnehagen som en sosial institusjon i samfunnet. Slik som Drugli og Nordahl (2020) beskriver skolens institusjonelle makt som den makten som tilhører skolen og de som jobber der tilhører barnehagens institusjonelle makt tilhører barnehagen og barnehagepersonalet. Barnehagen er en institusjon med ulike rammer som legger premisser for barnehagens innhold, aktivitetene og barns muligheter til å delta. Autoriteten til barnehagen som institusjon ligger i planlagte reguleringer og begrensninger, i rutiner og vaner, og i organiseringen av tid og rom (Nissen et al., 2015, s. 113). Den institusjonelle makten er en kraft i kulturen, som indirekte styrer menneskene til å handle mot ønskede mål uten å selv være klar over det. Det er når man underkaster seg en konformitet, at vi handler etter en standard som oppleves som det riktige denne makten når sine mål (Nissen et al., 2015, s.113). Vi skal nå se på maktfaktorer i institusjonens strukturer.

2.2.1.a. Makt i strukturer

Barnehagens strukturer er resultater av hva som igjennom tidene har vært sett på som viktig, funksjonelt og hensiktsmessig. Dette blant annet når det gjelder valg av aktiviteter og organisering av rom, dagsrytme og andre rutiner. Barnehagens strukturer synliggjør hvilke verdier som formidles, hva som oppleves som viktig eller mindre viktig. Thoresen (2019, s.32) peker på at samspillene som skjer i barnehagene kan tolkes som gitte «institusjoners indre logikker» som består av rutiner, forpliktelser og status-systemer. Disse logikkene ligger der skjult for oss, som en del av praksisen og blir opprettholdt gjennom handlingene som utføres i den gitte institusjonen. Barnehagehverdagen er kompleks og sammensatt av mange aktiviteter. Barnehagens dagsrytme, rutiner og tid er maktfaktorer som regulerer og navigerer både barn og voksne til å handle i bestemte mønster. Dagsrytmen skaper struktur, forutsigbarhet og bevegelse mellom aktivitet og hvile, men ifølge Nissen et al. (2015, s. 11-112) ligger det også styring i regler og rutiner, som personalet kan bli styrt av og gjemme seg bak.

2.2.2. Relasjonell makt

Problemstillingen min tilsier at jeg er ute etter å finne ut på hvilken påvirkning makt kan ha på foreldrene som samarbeidspartnere. Derfor vil jeg nå presentere teori som omhandler den makten som utøves i det relasjonelle. I innledningen viste jeg til det som Glaser (2018, s. 52) sier om makt i relasjonen mellom barnehagen og hjemmet hvor hun hevder at forholdet mellom foreldrene og barnehagen baserer seg på ulikhet, og maktaspektet framtrедende i denne relasjonen. Ifølge Glaser (2018, s. 52) har barnehagelæreren som fagperson makt, og det er viktig at den brukes på en klok måte i møte med foreldrene.

Bergem (2011) skisserer tre former for makt som læreren besitter, som etter min mening kan overføres til barnehagen. Den første er formell makt som knyttes til lærerrollens fullmakter til å handle ut ifra gitte rammer. Det samme i barnehagen. Barnehagens personale gis fullmakter regulert av lovverket. Den formelle makten barnehagelæreren har, innebærer også en plikt og en rett til å vurdere barnas trivsel og utvikling. Den andre formen for makt som Bergem (2011) skisserer, er faglig makt som også barnehagelæreren har. Den faglige makten knyttes til kunnskap og er den makten de besitter i kraft av sin utdanning og kompetanse. Ifølge Glaser (2018, s. 52) vil en del foreldre vil underordne seg barnehagelæreren kompetanse, selv om det som blir formidlet ikke nødvendigvis er noe de kjenner seg igjen i. Glaser (2018, s.52) peker på at den profesjonskunnskapen som barnehagelæreren har kan framstå som selve normen for foreldrene. Derfor er det viktig at barnehagepersonalet er bevisst over hvilket språk som brukes i møte med foreldrene. Et faglig og formelt språk kan føre til misforståelser og konflikter, og barnehagen bør unngå å være formell i møte med foreldrene da det kan skape avstand i stedet for nærhet (Glaser, 2018, s. 53).

Den tredje formen kaller Bergem (2011) karismatisk makt. Makten er knyttet til personlighet, og kommer til syne i relasjonen med andre og bygger på lærerens holdninger og verdier. Et trekk ved de som har mye karismatisk makt er at de kan få andre til å bli som «voks i hendene sine» (Bergem, 2011, s. 35). Ifølge Bergem (2011) utøver vi alle makt ovenfor hverandre, som i seg selv ikke er negativt. Det handler om hvordan den forvaltes, enten man bruker makten sin til å holde den andre nede, eller til å få den andre parten opp (Bergem, 2011).

Nissen et al. (2015, s.107) viser til Foucault og beskriver makt som relasjonelt fordi den kommer til uttrykk i kulturen blant annet gjennom tale, taushet og væremåter. Kulturen læres gjennom samhandling, og kommer til uttrykk gjennom språk, handling, kommunikasjon og kunnskap, men også gjennom de verdiene og holdningene som råder. På den måten skapes og opprettholdes kulturen i fellesskapet (Nissen et al., 2015, s.107). Språket er med på å skape en forståelse av virkeligheten, og det er ikke likegyldig hvilke ord som blir brukt eller hvordan man uttaler seg. I barnehagen vil de samtalene man har, de ordene som brukes, og de handlingene man foretar seg ifølge Nissen et al. (2015, s.108) være med på å overføre og produsere makt.

2.2.2.a. Modellmakt

Informasjon er ifølge Thoresen (2017, s. 60) en vesentlig del av samarbeidet og det kreves gode rutiner i barnehagen for å samle inn observasjoner i løpet av dagen som kan videreformidles til foreldrene. Hos de yngste barna kan hvor lenge barnet har sovnet, bleieskift og lignende er detaljer som kan noteres ned. Informasjon kan også gis til foreldrene via elektroniske kommunikasjonskanaler, men det erstatter i den daglige kontakten (Thoresen, 2017, s. 61). Den daglige, uformelle kontakten er viktig for at barnehagen og foreldrene skal bli kjent med hverandre, og bygge tillit. Knyttet til hvilke tema samtalene mellom foreldre og barnehagen har vil jeg trekke inn Bråten (2004) sin teori om modellmakt som kan oppstå i et skjevt samarbeid. Modellmakt kan illustreres ved at fagpersonen får innflytelse på andre i kraft av sine forestillinger og virkelighetsoppfatninger, og at de er enerådende (Bråten, 2004). Modellmakt handler om å ta kontroll over hva det skal samtales om, samarbeides om, men også hva det ikke skal snakkes eller samarbeides om. Modellmakt handler også om hvordan problemer skal forstås og tolkes. Ifølge Bråten (2004) kan foreldre se bort fra sitt eget skjønn i forhold til ekspertkunnskap, og gjøre seg selv modellsvak.

2.2.3. Maktbalanse i samarbeidet mellom barnehage og hjemmet

Jo flere kunnskapskilder vi tar i bruk, enten det er foreldre eller barnehagelærere, jo rikere blir vår forståelse av det som skjer med barnet, skriver Glaser (2018, s. 57). Dermed vil profesjonskunnskapen og hverdagskunnskapen sammen vil bidra til at barnehagen og foreldrene kan møte barnet med god omsorg (Glaser, 2018, s.57). Nordahl (2003, s. 34) nevner begrepet myndiggjøring eller empowerment som sentralt for brukere av offentlig sektorer, som i denne sammenhengen omfatter foreldrene i barnehagen. Maktaspektet må håndteres slik at brukerne opplever dialog, kontroll og innflytelse. Skal dette skje må det være

en maktbalanse der foreldrene gis mulighet til medvirkning. Nordahl (2003, s.34) beskriver dette maktforholdet som komplisert og at der krever bevissthet og refleksjon hos profesjonsutøveren da den i stor grad er en representant for en institusjonell makt, og maktanalyser er viktig for å forstå samarbeidet mellom foreldre og lærere.

Bø (2011) stiller spørsmål til maktbalansen mellom foreldre og fagfolk. Utvikling av maktbalansen i en retning som er til fordel for foreldrene handler ifølge Bø (2011, s. 178-179) om et kontinuerlig engasjement fra institusjonens side når det gjelder å holde foreldrene godt informert, etterspørre deres erfaringer og synspunkter og å tilstrebe foreldremedvirkning. At foreldrene får bedre informasjon som støtte for egne forståelser og vurderinger, og opplevelser av å ha innflytelse i barnas liv vil være med på å utvikle en maktbalanse til fordel for foreldrene (Bø, 2011, s. 178-179). Når institusjonene lykkes med dette, mener Bø (2011, s.179) at det ligger til rette for et samarbeid mellom to likeverdige partnere som er sterke. Hvis ikke kan en risikere at partene føler seg svak eller utrygge på hverandre, eller at foreldre som ikke opplever å ha innflytelse slutter å engasjere seg. Dermed vil barnehagen som institusjon og hjemmet bli isolerte i forhold til hverandre (Bø, 2011, s.178). Når barnehagepersonalet bidrar til at foreldrene engasjerer seg og får tro på seg selv vil ikke sjansen for at foreldrene overtar øke. Derimot øker sannsynligheten for at barnehagen får gode samarbeidspartnere i foreldrene.

2.2.4 Motmakt og avmakt

Innenfor makt som tema kan Foucault sin teori om motmakt trekkes inn. Foucault hevdet at der det finnes makt, finnes det også en motmakt. Slik Hammer (2017, s. 140-141) presenterer Foucault som teori, forstås motmakt som at den som utsettes for makt yter motstand eller motvilje til å la seg styre (Hammer, 2017, s.140-141). Foucault sine undersøkelser dreier seg om det relasjonelle feltet hvor makt utgjør et formende, produktivt og bevegelig spill der den ene har innvirkninger på den andre og motsatt. Parallelt med at Foucault sier at det finnes maktrelasjoner i ethvert felt, skyldes dette også at frihet finnes over alt. Derfor vil graden av makt påvirkes av graden av motmakt. Motmakt fordrer at personalet, barna eller foreldrene har et større eller mindre frirom å forankre motstand i (Hammer, 2017, s. 141).

I relasjoner kan styrkeforholdet og opplevelsen av likeverdighet være svært ulikt. Å bli utsatt for makt kan true både tillit og likeverdighet, og kan skape en følelse av avmakt. Mens motmakt på sin side handler om motstand eller motvilje til å la seg styre (Hammer, 2017,

s.140) betegner Nissen et al. (2015, s. 111) avmakt som en lite produktiv kraft preget av resignasjon. Avmakt handler om at man bevisst eller ubevisst velger å finne seg i eller trekke seg unna. Barnehagen er en del av utdanningssystemet (Utdanningsdirektoratet, 2020), derfor kan det Nordahl (2003) skriver om i sin rapport om *makt og avmakt i samarbeidet mellom skole og hjem* være overførbart til barnehagen. Nordahl (2003, s.90) anvender her begrepet avmakt om foreldre i møte med skolen som maktutøver. Han mener at foreldre som har prøvd alt for å få innflytelse, men ikke blir hørt og står underlagt det skolen og lærerne måtte mene står i en avmaktssituasjon (Nordahl, 2003, s. 90).

3.0 Metode

I dette kapittelet vil jeg først beskrive hvilken metode jeg har brukt, deretter vil jeg løfte fram både fordeler og begrensninger ved prosessene i datainnsamlingen og analyseringen. Jeg vil presentere informantutvalget, og beskrive gjennomføringen. Avslutningsvis vil jeg vise til etiske hensyn som er tatt til informantene i prosessen med å forske på problemstillingen min.

3.1 Valg av metode

Innenfor forskning skiller en gjerne metodene i to hovedtyper: kvantitative metoder og kvalitative metoder. Metoden blir redskapet som forteller oss noe om hvordan vi bør gå fram for å samle inn og for å analysere data (Dalland, 2020, s.54). Kvantitative tilnæringer gir data i form av målbare enheter som utbredelser og antall. Innenfor kvalitative metoder presenteres data i form av tekst. I disse tekstene kommer subjektive opplevelser og erfaringer fram, og man forsøker å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle (Dalland, 2020, s. 54). Problemstillingen min tilsier at jeg er ute etter opplevelser, erfaringer og meninger, og for å innhente slik data så jeg det som hensiktsmessig å benytte meg av en metode som fremmer kvalitative funn. Jeg har valgt en kvalitativ tilnærming, med fokusgruppeintervju som datainnsamlingsmetode. Fokusgrupper er en form for gruppeintervju der en samler informanter for å diskutere et eller flere tema (Wilkinson, 2004). Jeg har gjennomført ett fokusgruppeintervju, med fire informanter.

3.2 Datainnsamling

I mitt prosjekt valgte jeg å gjennomføre fokusgruppeintervju, som er en kvalitativ metode som kan brukes for å samle inn data. I forkant av datainnsamlingen tenkte jeg at å gjennomføre intervju med foreldre var den metoden som enklest ville gi meg data om foreldres opplevelser og erfaringer.

Fokusgrupper er egnet for å produsere data om sosiale gruppers fortolkninger, samhandling og normer, og mindre egnet for å produsere data om individers livsverdener (Halkier, 2010, s.13). Dette kan forklares ved at den enkelte deltakeren får mindre rom til å snakke enn i et individuelt intervju. Fordelen med å bruke fokusgrupper er at selve samspillet i gruppen blir en kilde til data. Dette ved at deltakerne stiller spørsmål til hverandres uttalelser og kommenterer hverandres erfaringer (Halkier, 2010, s.15). Deltakelse i en fokusgruppe kan derfor ha det som Brandth (1996, s.149) kaller en «aktiviserende og mobiliserende effekt», at det kan være en kilde til nye tanker og refleksjoner (Tjora, 2021, s.138). Når informantene i en fokusgruppe hører hverandres erfaringer og refleksjoner vil det påvirke hva de selv husker, tenker og mener, som både kan gi muligheter og begrensninger (Skilbrei, 2019, s. 69). Kvaliteten på intervjuet er i følge Bergsland og Jæger (2014, s.70) avgjørende for kvaliteten på analyseringen. Kvalitet på intervjuet vil være å blant annet forarbeidet med å utarbeide en intervjuguide (se vedlegg 1). Intervjuguiden var en trygghet for min egen del, for da hadde jeg noe å falle tilbake på dersom jeg ikke fikk svar på det jeg egentlig lurte på eller hvis samtalen sporet av. Intervjuguiden besto av spørsmål inndelt i fire følgende tema: Opplevelse av tilvenning, barnehage-hjem-samarbeid, forventninger og makt, og maktstrategier. Jeg hadde planlagt noen oppfølgingsspørsmål, men var også forberedt på å stille spontane spørsmål basert på det informantene sa. I intervjuet brukte jeg diktafon lånt av høyskolen til å ta opp lyd. Dette for å kunne fokusere fullt og helt på informantene i intervjusituasjonen, og for å ha mulighet til å gå fram og tilbake i opptaket når jeg senere skulle transkribere. Dette bidro til å sikre at min skriftlige tekst samsvarte med det informantene faktisk sa.

I et fokusgruppeintervju har jeg som forskende en rolle som moderator, en rolle som er litt annerledes og mer omfattende enn intervjueren når det kommer til sosial samhandling.

Likevel trekker en noen paralleller mellom moderatorrollen og intervjueren. Begge rollene innebærer blant annet å balansere mellom innlevelse og distanse i spørsmål som stilles, sørge for at intervjuet dekker relevante emner og ikke minst er det å være innstilt på å lytte. Det er

deltakerne som skal snakke mest (Halkier, 2010, s.55-58). Moderatoren har to hovedoppgaver og det er å sørge for å få deltakerne til å snakke sammen og å håndtere den sosiale dynamikken. På den måten er moderatoren hjelper som legger til rette for sosiale samspillet i fokusgruppen, uten å kontrollere det (Halkier, 2010, s.57). Når informanter er samlet i større grupper vil det oppleves som en trygghet (Peters, 1993, i Tjora, 2021, s.138). At informantene er i flertall gjør også at makten den forskende ellers har, motvirkes. Det trenger ikke bare å være på grunn av forskerstatusen at en kan ha overtaket, men det kan også være på grunn av posisjoner som i gitte situasjoner er en ressurs (Skilbrei, 2019, s.71). I min datainnsamling er dette noe jeg har vært bevisst over, da jeg representerer barnehagen i møte med de fire foreldrene.

3.3 Informantutvalg

Jeg har valgt å gjøre et strategisk utvalg som i følge Thagaard (2018) baserer seg på at man strategisk velger ut personer med egenskaper eller kvalifikasjoner som passer til avhandlingens problemstilling. Jeg hadde som kriterier at informantene skulle være «førstegangsforeldre, med barn som startet i barnehage høsten 2021 og 2022». Tanken bak kriteriene for utvalget er at informantene sannsynligvis ville ha opplevelsene fra overgangen til barnehage relativt friskt i minne, og samtidig ville det være interessant å se på hvordan samarbeidet mellom de og barnehagen har utviklet seg til den dag i dag.

Uavhengig av barnehage, har jeg samlet informanter til et fokusgruppeintervju. Jeg har bekjente som oppfyller kravene jeg har, så jeg spurte tidlig om de kunne tenke seg å delta. Jeg fikk «ja» fra én aktuell informant, som ga meg informasjon om andre som kunne være aktuelle for prosjektet. Dette kaller Thagaard (2018, s.56) «snøballmetoden» som i korte trekk handler om at informanter rekrutterer andre informanter. Dette resulterte i at jeg fikk fire informanter som kjenner hverandre og som jeg har kjennskap til fra før, til å delta i et fokusgruppeintervju.

3.4 Beskrivelse av gjennomføringen

Når informantene var på plass til avtalt tidspunkt småpratet vi litt før vi startet intervjuet. Jeg innledet med en kort introduksjon og ifølge Halkier (2010, s.60-61) bidrar introduksjonen til å skape ramme i det sosiale rommet og det kan gi svar på eventuelle spørsmål om hva det går ut på. Informantene hadde på forhånd fått tilsendt et informasjons- og samtykkeskjema (se

vedlegg 1) som jeg tok utgangspunkt i da jeg kort forklarte hva prosjektet går ut på og hva som skulle skje. Jeg gikk gjennom de fire temaene i intervjuguiden, men ga de ikke spørsmålene på forhånd. Jeg sa at jeg var interessert i at de skulle dele erfaringer, opplevelser og fortellinger og snakke seg imellom. Det var også viktig for meg å presisere at ingen svar er riktig eller «feil».

Å generere intervjudata fra flere informanter på én gang, gjør datainnsamlingen både effektiv og økonomisk gunstig. utfordringer med å gjennomføre et gruppeintervju er først og fremst å få med seg alt som blir sagt, og at intervjusituasjonen kan få et kaotisk preg (Krueger & Casey, 2000, i Tjora, 2021, s.138). For at jeg kunne holde fullt fokus på informantene valgte jeg å ta lydopptak, og for å sikre at datamaterialet gjenspeiler gangen i intervjuet måtte jeg ta noen grep. Tilpasningene jeg gjorde var å bruke navnene til informantene til å kommentere viktige poeng og skille hvem som sa hva de gangene informantene snakket litt i munnen på hverandre. Noe jeg ikke var så forberedt på var alt som «sies» uten ord, som at informantene brukte både nikking, blikket, ulike ansiktsuttrykk og lignende til blant annet å bekrefte de andre eller for å ta ordet. Ingenting av dette lar seg fange opp på et lydopptak, og jeg valgte derfor å minne informantene på å bruke verbalspråket.

Den viktigste dynamikken i fokusgrupper er at deltakerne henvender seg til hverandre, diskuterer, spør og kommenterer hverandres uttalelser og erfaringer (Halkier, 2010, s.58). Som moderator i et fokusgruppeintervju er man ansvarlig for å invitere flere inn i samtalen og kanskje bryte inn hvis samtalen spores av. En utfordring med fokusgruppeintervju som datainnsamlingsmetode kan være hvis det er store forskjeller i forhold til hvor mye informantene deltar. Jeg opplevde ikke dette som en utfordring under egen datainnsamling, men jeg ble oppmerksom på at jeg trolig hadde vært litt utydelig i introduksjonen til intervjuet. Til å begynne med tok informantene en runde og svarte én etter én, og jeg la merke at det ikke ble en samtale som jeg hadde tenkt. Da valgte jeg å si at de gjerne måtte svare mer spontant og ta ordet der de selv følte det naturlig. Jeg skulle til fordel vært med tydelig i forkant på at det var opp til de hvordan de strukturerer samtalen.

Jeg innhentet fire informanter som kjenner hverandre, og som jeg har kjennskap til. På en side vil jeg trekke fram at dette var nyttig for å holde samtalen gående. Tilbakemeldingene jeg fikk fra informantene etter intervjuet var at dette bidro til trygghet i gruppa, og var også en kilde til økt deltakelse når det gjaldt å dele tanker, meninger og erfaringer. På en annen side vil jeg

påpeke at å samle inn informanter med «snøballmetoden» ofte gir informanter som er like og enig med hverandre hvilket kunne påvirke dataen. Atypiske og individuelle forståelser kan i følge Halkier (2010, s. 13-14) ha en tendens til å bli underrapportert i fokusgrupper. En svakhet forskeren må ta høyde for er derfor gruppeeffektene og den sosiale kontrollen fokusgruppen har. Vi mennesker konstruerer egne forståelser i de sosiale relasjonene vi er i, og det er derfor ingen garanti for at alle forskjeller i erfaringer og perspektiver synliggjøres i en slik datainnsamling (Halkier, 2010, s. 13-15). I mitt prosjekt er jeg dog ut etter foreldres individuelle opplevelser av barnehagen, og i dette fokusgruppeintervjuet ville det likevel komme fram fire foreldres opplevelse av fire ulike barnehager. Siden foreldrene skal snakke om egne opplevelser med akkurat sin barnehage, som i dette tilfelle er fire ulike barnehager gis studien en erfaringsbredde. Jeg opplevde stort sett enighet i gruppa som på en side ikke representerer hvordan foreldre i barnehagen er, da det i hovedsak ikke utgjør en ensartet gruppe. Siden det stort sett var enighet blant informantene, kan det på en side tyde på at flere foreldre har like opplevelser, men på en annen side ha skyld i at jeg benyttet meg av «snøballmetoden» til å finne informanter. Likevel pekte samtidig på forskjellige erfaringer og synspunkter, og stilte også litt kritiske spørsmål til hverandre, noe som overrasket meg i positiv forstand.

3.5 Analysearbeid av datainnsamlingen

Analyse innebærer å lete i data etter svar på spørsmål (Johannessen, Rafoss & Rasmussen, 2018, s. 282). I mitt prosjekt handler analysen av datamaterialet om å svare på problemstillingen: *Opplever foreldre at barnehagen har makt, og hvordan kan barnehagen som maktutøver ha en påvirkning på foreldre som samarbeidspartnere?*

Jeg har gjennomført ett fokusgruppeintervju med fire informanter der jeg har brukt lydopptak, og analysearbeidet startet rett etter intervjuet da jeg skulle transkribere. Til å analysere datamaterialet har jeg gjort en tematisk analyse som er en oppskrift på hvordan man kan sikre en grundig og systematisk analyseprosess. Den første fasen er forberedelsesfasen hvor man skaffer en oversikt over data (Johannessen et.al., 2018, s. 282). For min del startet denne fasen i etterkant av intervjuet da jeg satt igjen med et generelt inntrykk, uten å henge meg opp i detaljene. Jeg fikk god oversikt over dataen da jeg hørte fram og tilbake på lydopptaket og leste teksten når jeg skrev transkripsjonen. Transkripsjon er ifølge Befring (2020) en nærmest komplett overføring av «rådata». Selv om det ble en tidkrevende prosess å skrive, har jeg hele veien vært satt pris på det arbeide jeg la ned i transkriberingen.

Ifølge Thagaard (2018, s.196) har jeg som forsker en viss makt når det kommer til hvilke funn jeg velger å trekke fram og belyse, og fordi jeg er ansvarlig for tolkningen av resultatet. Når jeg satt med teksten foran meg begynte jeg å fremheve ord og viktige poenger i sitater, som er den andre fasen kalt koding (Johannessen et.al., 2018, s. 282). Til å kode materialet valgte jeg å bruke ulike markeringsfarger og fet skrift, og etter jeg gjorde det var det tid for kategorisering. Kategorisering innebærer å sette dette sammen i mer overordnede temaer (Johannessen et.al., 2018, s. 295). Her kom jeg fram til to hodekapitler: barnehagen som maktutøver, og barnehagen som maktutøver sin påvirkning på foreldrene som samarbeidspartnere. Etter jeg har skilt ut relevante funn, sitter jeg fremdeles igjen med et stort datamateriale som ikke blir brukt på grunn av begrensninger som bl.a. plassmangel.

3.6 Kvalitetsvurdering

Som tidligere nevnt under valg av metode, har jeg løftet fram både styrker og svakheter med metoden at jeg valgte en kvalitativ tilnærming med fokusgruppeintervju som datainnsamlingsmetode. Noe jeg også har vært kritisk til og reflektert over er eget valg av metode og innsamlingsstrategi for å kunne evaluere prosjektets kvalitet. Når man skal vurdere prosjektets kvalitet brukes blant annet begrepene reliabilitet og validitet (Bergsland & Jæger, 2022, s.43-44). Reliabilitet handler om datainnsamlingen, om den er samlet inn, bearbeidet, analysert og tolket på en tillitsvekkende måte, og om den er til å stole på (Bergsland & Jæger, 2022, s.43-44). Jeg valgte å bruke lydopptak, som sikrer at de empiriske funnene er basert på det som informantene faktisk sier.

I kvalitative studier må en vurdere i hvilken grad forskerens framgangsmåter og funn reflekterer formålet med studien og i hvilken grad det representerer virkeligheten. Dette kalles validitet og i kvalitative studier kan validitet knyttes til troverdighet og overførbarhet.

Troverdighet kan være å stille spørsmålet om metoden undersøker det vi har til hensikt å undersøke (Johannesen, Tuft & Christoffersen, 2021, s.256). Jeg har gjennomført intervju med foreldre, for å få innsikt i deres opplevelser og erfaringer. Overførbarhet handler om hvorvidt resultatene kan overføres til lignende fenomener, og selv om tolkningene baserer seg på én undersøkelse, kan de også gjelde i andre sammenhenger (Bergsland & Jæger, 2022, s.44). En viktig strategi for å styrke validiteten ved å bruke fokusgruppeintervju er å sørge for en fullgod transkribering (Halkier, 2010, s.130-131). Nærheten man har til feltet kan bidra til å styrke validitet, blant annet fordi det kan sikre at data som samles inn er relevant for de

spørsmålene man vil ha svar på, og at man unngår misforståelser (Bergsland & Jæger, 2022, s. 44).

3.7 Etiske retningslinjer

Som et etisk forarbeid sendte jeg inn meldeskjema 766730 hos SIKT, og fikk den godkjent allerede dagen etter uten noen innvendinger. En slik godkjenning viser at jeg har et forskningsdesign som har fått et godkjenningsstempel. Følgende etiske regler er viktig for forskning på mennesker: informert samtykke, konfidensialitet og konsekvenser. Jeg vil beskrive hvordan jeg har tatt hensyn til disse.

Ifølge Befring (2020, s.33) skal all deltakelse bygge på et personlig samtykke på et fritt, informert og forstått grunnlag. I forkant av intervjuet utformet jeg et informasjons- og samtykkeskjema (vedlegg 2) med informasjon om undersøkelsens overordnede mål, at deltakelsen er frivillig og at personen kan trekke sin deltakelse når som helst (Bergsland & Jæger, 2022, s.48). Den samme informasjonen fikk deltakerne ved intervjustart. I selve bacheloroppgaven presenteres deltakerne som informant 1, informant 2, informant 3 og informant 4 for å skille deltakernes uttalelser fra hverandre. Jeg har valgt å anonymisere barnas navn og kjønn, og derfor har jeg gjort om alle navn til «barnet mitt». På den måten ivaretar jeg konfidensialitet, som handler om å ikke offentliggjøre personlig data som kan avsløre deltakerens identitet (Bergsland & Jæger, 2022, s.47). Jeg har gitt beskjed om at de kan ta kontakt for å få tilsendt transkribering fra intervjuet, men har ikke fått noen etterspørsler om dette. Personopplysningene ligger beskyttet med passord på min egen data til de skal fjernes ved prosjektslutt. Jeg har full taushetsplikt og de medvirkende vil ikke kunne gjenkjennes på noen vis. Forskerens ansvar for å unngå at deltakerne utsettes for skade eller alvorlige belastninger er også en av de etiske retningslinjene jeg har tatt hensyn til. Det inngår i kategorien konsekvenser, som på sin side også kan handle om fordeler deltakerne kan forvente seg av deltakelsen (Bergsland og Jæger, 2022, s.48). Deltakelsen kan bidra til refleksjoner som senere kan være til fordel både for informantene selv, barna deres og barnehagene.

5.0 Presentasjon av funn og drøfting

I denne delen vil jeg presentere og drøfte mine funn fra fokusgruppeintervjuet med fire foreldre opp mot teorien som jeg tidligere har redegjort for i teorikapittelet. Jeg har valgt å sette sammen funn og drøfting til en del, og jeg har valgt å bruke underoverskrifter til å skape en struktur og unngå å gjenta meg selv i for stor grad. Fra fokusgruppeintervjuet har jeg valgt å skille ut relevante funn i form av sitat til å besvare problemstillingen min: *Opplever foreldre at barnehagen har makt, og hvordan kan barnehagen som maktutøver ha en påvirkning på foreldre som samarbeidspartnere.* Til å svare på problemstillingen min vil jeg først se på hvilke maktfaktorer som kommer fram i empirien, før jeg vil drøfte hvordan barnehagen som maktutøver synes å ha påvirkning på foreldre som samarbeidspartnere.

5.1 Barnehagen som maktutøver

I denne delen vil jeg presentere hvilke typer makt det synes at barnehagen har ifølge foreldrene. Denne delen er todelt hvor den første delen institusjonell makt tar for seg foreldrenes opplevelse på barnehagen som institusjon og de rammene barnehagens struktur synes å sette. Den andre delen relasjonell makt tar for seg foreldrenes opplevelser av de daglige møtene mellom barnehagen og foreldrene, og begrepet modellmakt.

5.1.1 Institusjonell makt

Den institusjonelle makten tilhører institusjonen og de som jobber der (Drugli & Nordahl, 2020) slik som barnehagens institusjonelle makt tilhører barnehagen og de som jobber der. At foreldrene har en tillit til barnehagen som institusjon er noe som går igjen i empirien.

Informant 4 utdyper dette:

«Jeg føler jeg stoler veldig på dem. Jeg føler at barnehagen er en veldig godt etablert institusjon. Jeg stoler veldig på at barnehagen er begrunnet i fag, og når de tar en vurdering så stoler jeg på det. Litt blindt egentlig. Samtidig så blir det jo støttet opp i opplevelsen jeg har. Jeg har ingen grunn til å tvile på dem.»

Noe jeg legger merke til ved det forelderer sier her er hvordan hun på en side forteller om barnehagen som institusjon, og på den andre siden personalet. Derfor er det interessant å se på

hvordan informant 4 synes å peke på tillit både til barnehagen som institusjon og til personalet som jobber der. Hun begrunner dette i at hun ser på barnehagen som en godt etablert institusjon, og at de vurderingene barnehagen gjør er faglig begrunnet. Det kan tenkes at det hun forteller om barnehagen som institusjon bygger på en forforståelse om barnehagens rolle i samfunnet når hun selv antar at hun stoler litt blindt på barnehagen. Som tidligere nevnt i teoridelen ligger den institusjonelle makten som en kraft i kulturen som kan være vanskelig å oppdage (Nissen et al., 2015, s.113). At man som forelder ubevisst eller bevisst stoler på at de valgene barnehagen foretar seg er faglig begrunnet uten å stille spørsmålstegn kan tenkes å være et tegn på institusjonell tillit. Samtidig ligger den institusjonelle makten også i personalet som jobber i barnehagen sine hender, og slik informant 4 avslutter kommer det fram at opplevelsen hun har av barnehagen støtter opp hennes tanker om barnehagen som institusjon. Slik jeg leser det kan det tenkes at det er forforståelsen om barnehagen som kommer fram, og som har blitt bekreftet av opplevelsen hun har av å samarbeide med barnehagepersonalet i rollen som forelder. Dette skal vi bygge videre på i et senere delkapittel, relasjonell makt.

5.1.1.a. Makt i barnehagens struktur

Barnehagens dagsrytme, rutiner og tid er maktfaktorer som regulerer og navigerer både barn og voksne til å handle i bestemte mønster (Nissen et al., 2015, s. 111). Slik jeg ser det påvirker barnehagens strukturer derfor både personalet, barn og foreldrene. Informant 2 forteller om sin opplevelse av å levere barnet sitt i barnehagen:

«Hjemme har vi våre rutiner for avskjed, enten det er oss foreldrene eller annet besøk som skal dra. Vi følger til ytterdøren og så går vi og vinker fra vinduet. Det fungerer veldig fint.

Når vi leverer i barnehagen er de inne på avdelingen, så det er ingen som tar imot oss i gangen. Barnet mitt gråter hver morgen, og kanskje hadde det vært bedre om vi kunne tatt avskjed i gangen, eller i hvert fall vinket i vinduet. Det gjør de aldri, men jeg har heller ikke spurt eller sagt noe på det».

Informant 2 viser til rutiner for avskjed som de benytter seg av hjemme, og som hun anser som gode for barnet sitt. Nå som barnet har begynt i barnehagen kan det virke som at de daglige avskjedene i barnehagen ikke er slik hun kunne tenkt seg, men hun har noen tanker om hva som kunne blitt gjort for å gjøre avskjeden bedre for barnet. Hun sier også at de er

inne på avdelingen når de leverer, som derfor ikke samsvarer med hennes ønske om at de følger til døren. At personalet og de andre barna befinner seg på avdelingen i det tidsrommet denne forelderen leverer barnet sitt, kan styres av flere faktorer. Bemanning, dagsrytme og aktiviteter kan påvirke om personalet har mulighet til å ta imot i garderoben. Slik barnehagens organisering av rom kommer fram i sitatet, kan det virke som at «inne på avdelingen» ikke er nært garderoben og der hun går ut. Den avstanden fra avdelingen og garderoben kan synes å være stor nok, for at informanten velger å la være å foreslå mer støtte og oppfølging av personalet i avskjeden. Informant 1 følger opp med sin opplevelse av levering, og stiller informant 2 et spørsmål.

«Til oss møter de oss alltid i gangen når vi kommer på morgenen. De har en ansvarlig- har jeg lagt merke til. Det kan jo være at det er sånn til dere også, men at de ikke har en ansvarlig i gangen lenger i det tidspunktet dere leverer?»

I disse utdragene fra empirien ser vi hvordan to foreldre i ulike barnehager opplever barnehagens rutiner for avskjed. Slik jeg ser det synes barnehagens strukturer å påvirke foreldrenes opplevelse av barnehagen. Jeg gjentar meg selv, og sier at barnehagens dagsrytme skal bidra til å skape strukturer og forutsigbarhet for barn og voksne (Nissen et al., 2015, s. 111). Sett i et maktperspektiv ligger det også styring i regler og rutiner, som personalet kan bli styrt av og gjemme seg bak (Nissen et al. (2015, s. 111-112). Informant 2 avslutter med å si det gjør de aldri, men jeg har heller ikke spurt eller sagt noe på det. Jeg undrer meg over hva som er årsaken til at de aldri møter barna og foreldrene i garderoben, da dette er en praksis jeg selv er vandt til og synes er viktig for å skape et tillitsfullt og nært samarbeid med foreldrene. Som forelder kan det å komme inn i avdelingen ifølge informantene oppleves som litt ubehagelig. De sier at de lister seg inn og er redd for å være til bry og forstyrre de andre barna og barnehagepersonalet. Samtidig er det gjennom det daglige, og uformelle samarbeidet at tillit skapes (Glaser, 2018, s. 59). Når man opplever at man er til bry, og gjør seg selv liten vil det slik jeg ser det være utfordrende både for barnehagepersonalet og for foreldrene å jevnlig utveksle observasjoner og vurderinger knyttet til barnets beste, slik som Rammeplanen slår fast (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 29). På en side kan det informant 2 sier om avskjed i barnehagen være knyttet til en tillit til at det er til fellesskapets beste, men på en annen side stiller jeg meg kritisk til at hun velger å ikke dele sine synspunkter med barnehagepersonalet. Drugli og Lekhal (2018, s.114) skriver om rutiner i barnehagen og trekker fram involvering

av foreldre i etablering av gode rutiner. Hvordan foreldrene møter barnehagen med motstand, kommer jeg tilbake til senere.

5.1.2 Relasjonell makt

Knyttet til barnehagens relasjonelle makt vil jeg bygge videre på sitatet som jeg anvendte i kapitlet institusjonell makt, fordi informanten peker både på barnehagen som institusjon, men også hennes opplevelse av barnehagepersonalet som samarbeidspartner. Jeg gjentar sitatet fra informant 4:

Jeg føler jeg stoler veldig på dem. Jeg føler at barnehagen er en veldig godt etablert institusjon. Jeg stoler veldig på at barnehagen er begrunnet i fag, og når de tar en vurdering så stoler jeg på det. Litt blindt egentlig. Samtidig så blir det jo støttet opp i opplevelsen jeg har. Jeg har ingen grunn til å tvile på dem.

Relasjonen mellom barnehagen og foreldrene, baseres i følge Glaser (2018, s. 52) seg på en ulikhet og maktaspektet vil være svært framtrædende. I teoridelen redegjorde jeg for Bergem (2004) sine tre former for makt læreren besitter. Formell makt, faglig makt og karismatisk makt. I sitatet kommer det fram at informant 4 stoler på at barnehagen sine vurderinger er faglig begrunnet, og slik jeg ser det peker hun på tillit til det Bergem (2004) kaller den formelle makten. Informant 4 synes her å stole på at personalet i barnehagen handler, vurderer og tar valg som er begrunnet ut ifra den fullmakten de er gitt gjennom lovverket. Den faglige makten er knyttet til kunnskap som læreren besitter i kraft av sin utdanning og kompetanse (Bergem, 2004). Hun sier selv at hun stoler litt blindt på barnehagen. Å stole blindt på, kan tyde på at barnehagepersonalet ikke nødvendigvis bruker sin faglige makt i møte med henne. Det være seg å bruke faguttrykk og et formelt språk, som Glaser (2018, s. 52) peker på at barnehagelæreren bør unngå da det vil skape avstand mellom partene. Sett slik kan det tenkes at den faglige makten ikke kommer sterkt fram hos forelderen.

Informant 4 avslutter med å si at hennes forståelse av barnehagen som en godt etablert institusjon støttes av opplevelsen hun har, og sier «*jeg har ingen grunn til å tvile på dem*». Glaser (2018, s.58-59) løfter fram tillit som et grunnleggende element i samarbeidet mellom barnehagen og foreldrene, og det bygger på en trygghet til at foreldrene og barnehagen er sammen om å ville barnets beste. Når forelderen sier at hun ikke har noen grunn til å tvile på dem, kan én måte å tolke det på være at opplever tillit i samarbeidet. Sett fra en annen side

kan det som forelderen sier knyttes til karismatisk makt, makten som er kommer til syne i de relasjonelle samspillene, som bygger på holdninger og verdier. Bergem (2004) beskriver de med sterk karismatisk makt med evner til å få andre til å bli som «voks i hendene sine». Slik jeg ser det kan dette være kraft til å få andres tillit, og kanskje uten at de selv er klar over det.

5.1.2.a. Modellmakt

Et funn jeg har gjort meg i empirien er det informantene sier om hvilket innhold de daglige samtalene mellom barnehagen og hjemmet synes å ha. Informant 2 sier noe om hva hun savner:

«Jeg savner å få vite mer om hva barnet mitt gjør i løpet av dagen. Vi får en ukesoppdatering med bilder tilsendt, men jeg vet ikke hvor mye barnet gjør selv for eksempel. Jeg skjønner at de ikke kan vite, og huske alt barnet mitt har gjort i løpet av dagen, men jeg savner å få informasjon om hva de holder på med i barnehagen. Også knyttet til tema og sanger for eksempel. Når jeg vet mer om livet i barnehagen er det det jo mye lettere for oss foreldre å forstå og bygge videre på barnets initiativ.»

Informant 3 sier seg enig med informant 2, og utdyper: *«Jeg er helt enig med alt du sier der. Til oss forteller de stort sett om det samme hver dag. Samtalene går i hvor lenge barnet har sovet, hva det har spist om de har vært ute.»*

I empirien kommer det fram at foreldrene opplever at det er barnehagepersonalet som legger premisser for hva det daglige samarbeidet og samtalene skal handle om. Foreldrene forteller at de er fornøyde med dialogen de hadde med barnehagen, men det kom fram at det i størst grad var basert på utveksling av praktisk informasjon, som de blant annet allerede finner notert på veggene. Slik sett kan en stille spørsmål til hvordan en dialog kan oppleves som god hvis det kun er barnehagen som kommer med praktisk informasjon. Det kan være knyttet opp mot en relasjonell tillit. Foreldrene sier noe om hvordan de får informasjon om det som skjer i barnehagen, henholdsvis elektronisk og notert i tabeller.

Knyttet til hva barnehagen og foreldrene snakker om vil jeg trekke inn Bråten (2004) sin teori om modellmakt som kan oppstå i et skjevt samarbeid. Modellmakt kan illustreres ved at fagpersonen får innflytelse på andre i kraft av sine forestillinger og virkelighetsoppfatninger,

og at de er enerådende (Bråten, 2004). Modellmakt handler blant annet om kontroll over hva det skal samtales om, samarbeides om, og ikke. Foreldrene setter ord på at de får mindre kunnskap om barnets erfaringer i barnehagen, og at det ikke er stort rom for å dele om det som henholdsvis foregår på hjemmebane. Først og fremst fordi det synes å være mangel på ressurser som tid og nok bemanning til at samtaler på et mer individuelt nivå skal skje. Blant annet fordi de har forståelse for at det er mange foreldre som henter samtidig, og dermed er ikke personalet frigjort til detaljert informasjonsutveksling og dialog. Modellmakt handler også om hvordan problemer skal forstås og tolkes. Ifølge Bråten (2004) kan foreldre se bort fra sitt eget skjønn i forhold til ekspertkunnskap, og gjøre seg selv modellsvak som vi skal se nærmere på i kapittelet om maktbalanse.

5.2 Barnehagens som maktutøver sin påvirkning på foreldre som samarbeidspartnere

I denne delen vil jeg se på funn som omhandler hvordan makten som barnehagen synes å ha, kan ha påvirkning på foreldre som samarbeidspartnere. Dette drøftingskapittelet er inndelt i fire undertitler. Først vil jeg stille spørsmål om foreldrenes medvirkningsmuligheter knyttet til maktbalanse i samarbeidet. Deretter vil jeg vise til en artikkel jeg kom over i media, som jeg mener har relevans for studien min. Videre vil jeg se på hvilke maktstrategier de tar i bruk, eller eventuelt ikke tar i bruk i lys av begrepene motmakt og avmakt. Til slutt vil jeg, drøfte mine funn av hvordan foreldre kan posisjonere seg i møte med barnehagen som maktutøver.

5.2.1 Maktbalanse: et spørsmål om foreldres medvirkningsmuligheter i barnehagen

Som tidligere nevnt i teoridelen hevder Glaser (2018, s.78) at en viktig forutsetning for et godt foreldresamarbeid at foreldrene er kjent med sine rettigheter og plikter, og ikke minst sine rettigheter og muligheter til å medvirke. I intervjuet stilte jeg spørsmål om foreldrene visste at de hadde rett til å medvirke i barnehagen. Ingen av foreldrene visste om det, og tre av de utdyper:

Informant 1: *«Nei, ikke at vi har så veldig mye vi skulle ha sagt sånn egentlig nei. Det visste jeg ikke.»*

Informant 3: *«Nei, jeg har ikke fått beskjed om det fra barnehagen.»*

Informant 4: «*Dem vet jo best, skulle jeg til å si. Ja, jeg tenker jo det- at barnehagen vet best.*»

I empirien kommer det fram at ingen av de fire informantene var klar over at de som foreldre har rett til å medvirke i det som foregår i barnehagen, og det ser jeg som et funn i seg selv. Jeg vil igjen presisere at informantene representerer fire ulike barnehager. Samtlige svarte «nei», og jeg undrer meg over hva som kan være årsaken(e) til at foreldrene ikke visste at de hadde rett til medvirkning. I disse funnene synes ikke foreldrene å være godt nok informert om deres medvirkningsmuligheter noe jeg setter spørsmålstegn ved både hos barnehagen og foreldrene. Knyttet til foreldrenes kjennskap til egne medvirkningsmuligheter, kan én måte å se på mulige årsaker være å belyse de empiriske funnene et maktperspektiv.

I teoridelen viste jeg til Searl (1995) for å definere makt. Ifølge Searl (1995) defineres makt som en persons evne til å enten få noen til å gjøre noe eller hindre noen til å gjøre noe. Ifølge Rammeplanen (2017, s. 29) er det barnehagen sitt ansvar å arbeide i nært samarbeid med foreldrene og å ivareta foreldrenes rett til medvirkning. Slik jeg ser det kan Searl (1995) sin teori knyttes opp mot barnehagens makt til å gi foreldre de forutsetningene de trenger for å kunne medvirke. At samtlige av informantene sier «nei» kan derfor være en indikasjon på at barnehagen ikke har lagt til rette for at foreldrene tilstrekkelig med informasjon om deres rettigheter og muligheter for medvirkning. Manglende informasjon kan sees i det den ene forelderen sier om at hun ikke har fått beskjed om det fra barnehagen.

Nå har vi sett at én tenkt årsak til at ingen av foreldrene fra de fire barnehagene var klar over sine rettigheter kan skyldes manglende informasjon fra barnehagene. Et annet spørsmål er om det kun er barnehagen sitt ansvar å holde foreldrene informert. Det kan også tenkes at foreldrene selv ikke har satt seg inn i egne rettigheter og plikter. Her vil jeg igjen komme tilbake til det Glaser (2018, s. 78) hevder om at et godt foreldresamarbeid forutsetter at foreldrene er kjent med sine rettigheter og plikter, derav sine rettigheter og muligheter til å medvirke. Lovverket tydeliggjør hvilket ansvar en har som forelder og hva som er barnehagens ansvar (Glaser, 2018, s. 78). Slik jeg leser det synes årsaken til at informant 3 ikke er kjent med lovverket, å ligge på at barnehagen ikke har gitt informasjon. Når foreldrene selv ikke har satt seg inn i hvilke rettigheter og ansvar de har kan dette tyde på en forventning om at det er barnehagen sitt ansvar å informere om sitt ansvar og rettigheter. I uttalelsene om at de ikke har noe de skulle ha sagt og at barnehagen vet best ser jeg preg av at foreldrene

underkjenner sine kunnskaper og muligheter til å selv påvirke samarbeidet og livet i barnehagen. Manglende tro på sine egne egenskaper og meninger, vil påvirke hvorvidt man løfter fram sine egne synspunkter i samarbeidet med barnehagen. Dette kan være en indikasjon på at foreldrene legitimerer barnehagens beslutninger som samtidig gir barnehagen makt. I samarbeidet mellom barnehagen og hjemmet trengs som sagt minst to parter, barnehagepersonalet og foreldrene (Thoresen, 2017, s. 86). I teorikapittelet redegjorde jeg for Bø (2011, s. 179) sin teori om utviklingen av en maktbalanse for å skape et samarbeid for begge parter blir sterke, men likeverdige. Teorien om Bø (2011, s.179) sin maktbalanse innebærer et kontinuerlig engasjement fra barnehagens side både når det gjelder å informere, men også å etterspørre foreldrenes synspunkter. Jeg undrer meg over hvorfor informant 1 sier at hun ikke tror hun har så mye hun skulle ha sagt, når hun synes å ha klare oppfatninger om hva som er til sitt barns beste. Samtidig kan det tenkes at medvirkning, som for øvrig var et ukjent begrep for informantene ble et for stort begrep, og at de gjennom det uformelle samarbeidet medvirker mer enn de er klar over selv.

5.2.2 Foreldrene i dagens samfunn- kravstore?

Den 27. april i år møter jeg denne overskriften på førstesiden av Adressavisen «Advarer mot foreldres makt i skolen: - Det er på tide å dra i bremsen» (Bergesen, 2023). Jeg trykker meg inn på artikkelen som er skrevet av Bergessen (2023), og finner Watne som er utdannet barnehagelærer og er varastyremedlem i Utdanningsforbundet i Trondheim, og Ulvan som er lærer og hovedtillitsvalgt i samme forbund sine uttalelser. Deres uttalelser går ut på at summen av kravstore foreldre i barnehagen blir for høy. Watne tar for seg flere eksempler på hvordan detaljstyring fra foreldrene har blitt en samfunnstrend, som bekymrer dem. Chramer som er leder for Foreldreutvalget i grunnopplæringen peker på sin side på at denne samfunnstrenden går i retning av individfokus. Da er det ikke å skyve foreldrene til side som gjelder, men å legge til rette for et godt samarbeid. Samtidig påpeker han med at man må være forsiktig med å generalisere dagens foreldre, da de utgjør et mangfold (Bergesen, 2023). Jeg vil stille meg kritisk til det som blir formidlet i media, men først skal jeg vise til det informant 2 sier om å stille krav til barnehagen:

«Jeg skal ikke komme i barnehagen å stille så store krav til dem. Det er heller de som skal stille krav til meg, siden de passer barnet mitt. Jeg tar det jeg får på et vis. Jeg tror at det kan

ha med personlighet å gjøre- for min del at det skal mye til for at jeg skal stå på mitt i barnehagen, selv om det noen ganger kan være til det beste for barnet mitt.»

Slik jeg ser det viser det informantene sier her på det motsatte av at foreldre i barnehagen er kravstore. Jeg vil derfor stille meg kritisk til at Watne og Ulvan omtaler dette som en samfunnstrend (Bergesen, 2023). For alle de fire foreldrene som jeg har gjennomført intervju med kommer det fram at å være en «krevende» og «vanskelig» forelder ikke er noe de ønsker å være. Slik jeg leser det er ikke den artikkelen i media gjenkjennbart i min studie. Grunnen til at jeg vil trekke inn denne artikkelen er fordi dette er informasjon og uttalelser fra institusjoner som i kraft av sin rolle i samfunnet, kan påvirke foreldrene som samarbeidspartner. Dette er medieoppslag som foreldre potensielt kan bli påvirket av, i negativ forstand. Sett fra en side kan denne artikkelen bidra til større usikkerhet når det gjelder å tørre å komme med forslag til alternativer og ønsker som er til sitt barns beste. Sett i sammenheng med mine empiriske funn ligger det muligens nok usikkerhet i å møte barnehagen fra før av. Jeg kan naturligvis ikke snakke for foreldrene, men knyttet til de mine kan jeg se at «foreldre i dag», også opplever det som vanskelig å møte barnehagen med motstand.

5.2.3 Motmakt eller avmakt hos foreldrene i samarbeidet med barnehagen?

I fokusgruppeintervjuet framkommer hvile og dupp som noe alle foreldrene hadde tett og hyppig dialog med barnehagen om. Det være seg hvor barnet skulle sove, hvor lenge, og om barnet i det hele tatt hadde behov for hvile i løpet av barnehagedagen. Informantene diskuterte hvordan det påvirker ettermiddagene og natten hjemme, og at de selv hadde klare oppfatninger om hva som var til sitt barns beste. Informant 1 sier noe om dialogen med barnehagen rundt barnets dupp:

«Hvis jeg hadde kommet med forslag om å bryte duppen, og den pedagogiske lederen hadde spurt meg «Er du sikker? Jeg føler barnet ditt trenger det», er det vanskelig som forelder å klare å si imot, og å si «men jeg vil det». Jeg tenker jo over hva det gjør for dem når de har et barn mindre de skal legge, for det fører jo med seg litt. Men jeg skal tenke på barnet mitt sitt beste.»

Informant 4 svarer: «Det er jo en fagperson sin vurdering, så det blir vanskelig å si imot det.»

Foucault hevdet at der det finnes makt, finnes det også en motmakt. Motmakt handler som nevnt i teorikapittelet om at den som utsettes for makten yter motstand eller motvilje til å la seg styre (Hammer, 2017, s.140-141). Begge informantene sier her at det er vanskelig å si imot, og disse funnene peker derfor ikke på den motmakten som Foucault hevder at eksisterer der det finnes makt. Det informantene snakker om her er handler om hvordan de opplever å samarbeide med barnehagepersonalet og hvordan de responderer på barnehagens uttalelser. Jeg legger merke til at begge informantene bruker ordet «vanskelig». Det kan tenkes at det ligger et ønske hos foreldrene om at sine synspunkter skal bli hørt, men at de av en eller flere grunner ikke sier imot barnehagen. Det fremkommer også at informant en også tenker over hvilken belastning det vil ha på personalet hvis de sier hva det mener. Slik jeg ser det kan det å være lojal mot barnehagepersonalet, gå på bekostning av barnet sitt beste. Informant 1 sier også det- at det er barnet sitt beste hun skal tenke på.

Slik jeg var inne på i teoridelen vil noen foreldre ifølge Glaser (2018, s.52) underordne seg barnehagelærerens kompetanse å se på den som selve normen. I lys av de empiriske funnene kan det se ut til at informantene nettopp har tillit til barnehagepersonalets kompetanse, og at dette kan være en av årsakene til at det oppleves vanskelig å si imot. Mitt inntrykk er at foreldregruppen som deltok i min studie ikke møter barnehagen med mye motstand. Dette kommer frem på ulike vis i flere av de sitatene jeg anvender, fra alle fire informantene. Som tidligere beskrevet i teorikapittelet kan man i asymmetriske maktrelasjoner hvor en blir utsatt for makt, oppleve avmakt som ifølge Nissen et al. (2015, s.111) er preget av resignasjon. At man resignerer seg som handler om å underkaste seg. I Nordahl (2003, s.90) sin rapport om makt og avmakt i samarbeidet mellom skole og hjem blir begrepet avmakt anvendt om foreldre som har forsøkt å vise motstand, men som ikke har fått gehør og dermed kommet i en avmaktssituasjon. Mine empiriske funn tyder derimot ikke på at informantene er i en avmaktssituasjon som følge av at de har forsøkt å gi motstand til barnehagen. Likevel kan en peke på at foreldrene underkaster seg en konformitet ved at de lar vær å yte motstand mot barnehagen, eller fagpersonene for å bruke informantenes uttrykk. Ut ifra det informantene sa under intervjuet kommer det fram holdninger som at barnehagen vet best, og at den kompetansen som personalet besitter er selve normen. Med barnehagelærer-blikket mitt stiller jeg meg kritisk til hvordan foreldrene synes å undervurdere sin egen kunnskap og rolle i samarbeidet med barnehagen, til barnets beste.

5.2.4 Foreldreposisjoner

I teorikapittelet anvendte jeg Skoglund (2019, s. 192) sin teori om at foreldre posisjonerer seg ulikt avhengig av hvilke forutsetninger og forventninger de har til barnehagen. I analysen av datamaterialet forsøkte jeg å skille ut hvilke posisjoner jeg kunne finne hos informantene, og funnene viser at informantutvalget mitt representerer bevegelige foreldreposisjoner i den aksens som Skoglund (2019, s. 192) presenterer. Likevel har jeg, uten at hensikten min er å definere foreldrene, gjort meg noen tanker om hvilken posisjon som synes å fremkomme i størst grad. Hvis en ser på motmakt og avmakt som motsetninger, synes avmakt å komme frem i større grad enn motmakt hos foreldrene. Satt på spissen ser jeg at avmakt i møte med barnehagen sees i sammenheng med foreldreposisjonen som Skoglund (2019, s.192) kaller foreldre som overlater. Foreldrene sier selv at de ikke sier imot, eller formidler sine ønsker til barnehagen. En informant begrunner det med at det kan ha med personlighet å gjøre. Samtidig kan det tenkes at hvordan foreldrene posisjonerer seg avhenger av hvordan de blir møtt i barnehagen. De ulike posisjonene foreldrene inntar, krever noe av barnehagens ansatte når det kommer til utøvelse av faglig og etisk skjønn (Thoresen, 2017, s.28). Et oppmerksomt personale, som er foreldreposisjonene bevisst vil etter min mening kunne fange opp disse foreldrene, og legge til rette for et samarbeid preget av gjensidighet, likeverdighet og til slutt en maktbalanse til fordel for foreldrene i sitt samarbeid med barnehagen- til barnets beste.

6.0 Oppsummering

Gjennom denne oppgaven har jeg redegjort for relevant teori knyttet til makt i samarbeidet mellom barnehagen og hjemmet. Denne teorien har jeg brukt til å drøfte mine funn, og til å finne svar på problemstillingen min. I metodekapittelet har jeg redegjort for og stilt meg kritisk til prosessene i mitt arbeid med prosjektet. Jeg ønsket å få mer innsikt i foreldrenes opplevelse av samarbeidet med barnehagen i et maktperspektiv, og ville undersøke hvordan makt kunne ha påvirkning på samarbeidet mellom barnehage og hjem. For å undersøke det, ble problemstillingen min:

Opplever foreldre at barnehagen har makt, og hvordan kan barnehagen som maktutøver ha en påvirkning på foreldre som samarbeidspartnere?

Funnene mine viser at foreldrene i studien synes å berøres og styres av barnehagens makt, både på en institusjonelt og relasjonelt plan. Med utgangspunkt i Bø (2011, s. 178-179) sin teori om

maktbalansen synes foreldrene å oppleve en asymmetrisk maktrelasjon. En viktig forutsetning for å oppnå et likeverdig samarbeid hvor begge partene føler seg sterke, er å sikre at foreldrene får medvirke og engasjere seg. Foreldres rett til medvirkning er lovfestet, og skal gi foreldrene mulighet til innflytelse i barnehagen både i et overordnet perspektiv, men også i et individuelt perspektiv (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 29). Foreldrene i denne studien visste ikke at de hadde rett til å medvirke i barnehagen, som kan skyldes at barnehagen på sin side ikke har gitt foreldrene relevant informasjon om sine rettigheter, og ansvar. Likevel kan det tenkes at foreldrene gjennom det uformelle samarbeidet, medvirker mer enn de selv er klar over.

Foreldre utgjør ikke en ensartet gruppe, men møter barnehagen med ulike forutsetninger og forventninger som ligger til grunn for hvordan de opptrer i møte med barnehagen som institusjon, og dermed ovenfor barnehagens personale (Skoglund, 2019, s.190). Slik vi har sett i lys av teorien og empirien kan foreldrenes opplevelse av samarbeidet med barnehagen som maktutøver, synes å ha en påvirkning på deres rolle som samarbeidspartnere. Det vi har sett er foreldre som setter ord på å ha tillit til barnehagen som institusjon i samfunnet, og til barnehagepersonalet. Det fremkommer at faglighet og personalets makt til å definere hva samarbeidet eller samtalene skal handle om påvirker hva foreldrene selv bidrar med i samarbeidet. Foreldrene på sin side sier at det er vanskelig å si imot en fagperson, at de tenker over belastningen til personalet før de kommer med forslag til endringer og at det skal mye til for at man som forelder står på sitt i barnehagen. Slik vi har sett, viser denne studien at foreldrene opplever at barnehagen har en makt som blant annet påvirker hvorvidt de yter motstand. Konklusjonen er at foreldrene i denne studien inntar en posisjon hvor de godtar at situasjonen, eller samarbeidet er slik det er. Det kan tenkes at de står i en avmaktssposisjon, hvor de resignerer seg (Nissen et al. 2015, s, 111) siden motmakt ikke er fremtredende i empirien.

I denne studien har vi sett på hvordan barnehagen som maktutøver kan ha en påvirkning på foreldrene som samarbeidspartner, og de peker på asymmetriske maktforhold hvor de gir barnehagen makt og undervurderer sin egen kompetanse. Foreldrene peker på at de unngår å stille krav og etterspørre, selv om de vet at det er til barnas beste. Gjennom arbeid med denne oppgaven har blitt interessert i å se hvilken påvirkning barnehagens makt har på foreldrene, også kan overføres til barna. At foreldre som kjenner barnet sitt best, unngår å dele sine synspunkter fordi de opplever at barnehagen har makt over dem vil vel på sikt også påvirke barnet

7.0 Litteraturliste

- Akslen, Å. N. & Sæle, O. O. (2015). *Pedagogisk grunnlagstenkning og credo*. Universitetsforlaget.
- Antonovsky, A. (1979). *Health, stress and coping*. Jossey Boss.
- Antonovsky, A. (1996). The salutogenic model as a theory to guide health promotion. *Health Promotion International*, 11(1): (s.11-18). (7 s.)
- Askheim, O. P. (2007). Empowerment- ulike tilnæringer. I O. P. Askheim & B. Starrin (Red.). *Empowerment: I teori og praksis* (s. 21-33). Gyldendal Norsk Forlag.
- Barnehageloven. (2005). *Lov om barnehager* (LOV-2005-06-17-64). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Befring, E. (2020). *Sentrale forskningsmetoder- med etikk og statistikk* (2.utg.). Cappelen Damm Akademisk
- Bergem, T. (2000). *Læreren i etikkens motlys*. Ad Notam Gyldendal.
- Bergesen, N. (2023). Advarer mot foreldres makt i skolen: - Det er på tide å dra i bremsen. Adressavisen, hentet 28.04.2023 fra:
<https://www.adressa.no/nyheter/trondheim/i/3EoxLL/advarer-mot-foreldres-makt-i-skolen-det-er-paa-tide-aa-dra-i-bremsen>
- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2014). Bacheloroppgaven. I M. D. Bergsland & H. Jæger (Red.), *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (s. 51-88). Cappelen Damm Akademisk.
- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2022). Bacheloroppgaven. I M. D. Bergsland & H. Jæger (Red.), *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (s. 15-50). Cappelen Damm Akademisk.
- Bråten, S. L. (2004). *Kommunikasjon og samspill- fra fødsel til alderdom*. Universitetsforlaget.
- Bø, I. (2011). *Foreldre og fagfolk* (3. utg.). Universitetsforlaget
- Dalland, O. (2021). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal Norsk Forlag.
- Drugli, M. B. & Lekhal, R. (2018) *Livsmestring og psykisk helse*. Cappelen Damm Akademisk.
- Drugli, M. B. & Nordahl, T. (2016). Samarbeidet mellom hjem og skole: en oppsummering av aktuell kunnskap om hva som skaper et godt samarbeid mellom hjem og skole. Utdanningsdirektoratet. Lastet ned fra: <https://www.udir.no/kvalitet-og->

kompetanse/samarbeid/samarbeid-mellom-hjem-og-skole/samarbeidet-mellom-hjem-og-skole/

Glaser, V. (2018). *Foreldresamarbeid: barnehagen i et mangfoldig samfunn*.

Universitetsforlaget.

Halkier, B. (2010). *Fokusgrupper*. Oslo: Gyldendal.

Hammer, S. (2017). *Foucault og den norske barnehagen: introduksjon til Michel Foucaults analytiske univers*. Fagbokforlaget.

Johannesen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (6.utg.). Abstrakt Forlag.

Johannesen, C., U. & Mikkelsen, E. (2015). *Relasjonsbygging i barnehagen. Utvikling av samhandlingskompetanse mellom barnehage, barnevern og foreldre*. Oslo: Gyldendal akademisk

Johannessen, L. E. F., Rafoss, T. W. & Rasmussen, E. B. (2018). *Hvordan bruke teori? Nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Universitetsforlaget.

Krueger, R. A. & Casey, M. A. (2000). *Focus groups: A practical guide for applied research* (2.utg.). Thousand Oaks: Sage.

Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagen: innhold og oppgaver*. Pedlex.

Nissen, K., Kvistad, K. Pareliussen, I. & Schei, S. (2015). *Barnehagens hverdagsliv*. Vigmostad & Bjørke AS.

Nordahl, T. (2003): Makt og avmakt i samarbeidet mellom hjem og skole - En evaluering innenfor Reform 97. NOVA-rapport 13/03. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Hentet fra: https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/3182/2835_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Peters, D. A. (1993). "Improving quality requires consumer input: Using focus groups", *Journal of Nursing Care Quality*, 7: 34-41.

Searl, J. (1995). *The construction of social reality*. New York: The free press.

Skilbrei, M.-L. (2019). *Kvalitative metoder: planlegging, gjennomføring og etisk refleksjon*. Fagbokforlaget

Skoglund, R. I. (2019). Anerkjennelse i samarbeid mellom barnehage og foreldre- en utfordring. I R. I. Skoglund & I. Åmot (Red.). *Anerkjennelsens kompleksitet: i barnehage og skole* (2.utg.) (s. 187-211). Universitetsforlaget

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode* (5.utg.)

Fagbokforlaget

Tholin, K. (2013). *Omsorg i barnehagen*. Fagbokforlaget

Thoresen, I. T. (2017). *Foreldresamarbeid i barnehagen: til barnets beste*. Cappelen Damm Akademisk.

Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg). Gyldendal.

Utdanningsdirektoratet. (2020). *Utdanningsspeilet 2020*. Udir. Hentet fra:

<https://www.udir.no/tall-og->

[forskning/publikasjoner/utdanningsspeilet/utdanningsspeilet-2020/del-1/barnehage/](https://www.udir.no/tall-og-forskning/publikasjoner/utdanningsspeilet/utdanningsspeilet-2020/del-1/barnehage/)

Wilkinson, S. (2004). Focus group research. I D. Silverman (red.). *Qualitative Research: Theory, Method and Practice* (s.177-199). Thousand Oaks: Sage.

8.0 Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide

Begynn med å fortell litt om dere selv

- Hvilken utdanningsbakgrunn har du/ hva jobber du med?
- Kan du fortelle litt om hva som er mest givende med din jobb?

Tema 1: Opplevelse av tilvenning

- Kan dere fortelle litt om hvordan dere ble forberedt på oppstart i barnehagen?
 - Hva gjorde det med deg, å føle seg forberedt eller ikke?
- Hvilke opplevelser har dere fra tilvenningsperioden?
 - Ble det som dere så for dere?
 - Forventinger til barnehagen/ Forventninger fra barnehagen
- Hva skulle du ønsket var annerledes i tilvenningsperioden?

Tema 2: Barnehage-hjem-samarbeid

- Kan dere beskrive hvordan samarbeidet deres er med barnehagen i dag?
 - Hvordan opplever dere det?
- Dere som foreldre har jo rett til å medvirke i det som skjer i barnehagen. Visste dere det?
 - Hvis ja- Fikk du informasjon om dette fra barnehagen?
- Hva slags kommunikasjon har du med barnehagen i dag, og hvordan føler du at kommunikasjonen fungerer?
- På hvilken måte opplever du at du selv bidrar positivt i samarbeidet med barnehagen?

Tema 3: Forventninger og makt

- Hvordan er barnehagen tilbøyelig på deres behov og ønsker?
 - Hvilke?
- Fortell om hva dere opplever at barnehagen forventer av dere nå?
- Opplever dere at det er en slags makt-ubalanse mellom dere som foreldre og barnehagen som institusjon?
 - Er en part mer dominant? På hvilke områder?
- Hvordan opplever dere barnehagens rutiner når det kommer til levering og henting?

- Opplever dere at barnehagen noen regler dere som foreldre må forholde dere til?

Tema 4: Maktstrategier

- Hvordan opplever dere det hvis/når barnehagen tar avgjørelser uten å involvere dere?
- Hvis det oppstår misforståelser eller uenigheter- hvordan takler dere som foreldre det?
- Hvordan forholder dere dere til barnehagen beskrivelser av barnet? Setter dere spørsmålstegn, eller stoler dere på barnehagen?
- Hvilke følelser har dere kjent på i møte med barnehagen?
- Hvordan opplever du at barnehagen støtter deg som forelder i ditt arbeid med å oppdra og støtte ditt barn?
- Hvilke tiltak kunne barnehagen gjort for å forbedre opplevelsen din som forelder?
-

Avslutning

- Knyttet dette temaet, er det noe dere tenker er viktig å få med? Er det noe jeg ikke har spurt om?
- Hvordan føler dere intervjuet gikk, og hva vil dere ta med dere videre?
- Takk for at dere stilte opp!

Vedlegg 2: Informasjons- og samtykkeskjema

Vil du delta i mitt forskningsprosjekt?

«Makt i relasjonen mellom barnehage og hjem»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt som tar utgangspunkt i foreldres perspektiv, og har til hensikt å bringe fram foreldrenes stemme og belyse foreldrenes opplevelse av samarbeidet med barnehagen. I dette skrevet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Formålet er å samle inn data som skal brukes til analyse og drøfting i bacheloroppgaven. Foreløpig problemstilling er «*Hvordan oppleves barnehagens maktposisjon fra foreldres perspektiv?*».

Jeg har tenkt å bruke fokusgruppeintervju for datainnsamling med en gruppe foreldre som har hatt oppstart i barnehagen de siste to årene. Et av målene med denne typen intervju er å fremme samtalen mellom informantene, da jeg har en teori om at foreldre er mer aktive i flertall.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Jeg som bachelorstudent har ansvar for mitt bachelorprosjekt med veilederen min Sobh Chahboun ved Dronning Maud Minne Høyskole

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du/dere har nylig vært gjennom en tilvenningsfase med et barn i barnehagen for første gang. Enten høsten 2021 eller høsten 2022. Jeg er interessert i å høre hvordan dere har opplevd første møte med barnehagen, og samarbeidet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar på et intervju i med en gruppe foreldre på 3-5 informanter. Intervjuet vil ha en varighet på ca.1.5 timer.

Intervjuet vil bli tatt opp, og behandlet i tråd med forskningsetiske retningslinjer da lydopptak er en personopplysning på grunn av stemmegjenkjenning.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Mine veiledere Sobh Chahboun og Linda Janninger vil ha tilgang til materialet

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrevet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Alle vil framstå med fiktive navn eller eksempelvis «Informant 1» i teksten. Alle nødvendige grep vil tas slik at ingen enkeltpersoner skal kunne identifiseres.

Opptaket av intervjuet vil bli oppbevart og behandlet konfidensielt, og opptaket slettes direkte etter transkripsjon.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 01.06.2023.

Jeg sikrer at informantene vil være underlagt taushetsplikt og at intervjuene må gjennomføres slik at det ikke fremkommer opplysninger som kan identifisere enkeltpersoner eller avsløre annen sensitiv informasjon. Dette inkluderer ikke bare navn, men i tillegg stedsnavn, alder, kjønn, diagnose, osv.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,

å få rettet personopplysninger om deg,

få slettet personopplysninger om deg,

få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og

å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Dronning Mauds Minne Høyskole har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Bachelorstudent Andrea Utseth Garberg, 45406199, andreagarberg@hotmail.com

Veileder Sobh Chahboun, 47726777, sch@dmmh.no

Vårt personvernombud: Lisbeth Gederaas, 73805216, lge@dmmh.no

NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personvernombudet@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Sobh Chahboun.

Student

Andrea Utseth Garberg

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Makt i relasjonen mellom barnehage og hjem», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca.

01.06.2023

(Signert av prosjektdeltaker, dato)